

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 4/2005 vp

Hallituksen esitys laiksi sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä marraskuuta 2004 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (HE 226/2004 vp).

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

— toimenpidealoite sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista (TPA 113/2004 vp — Petri Neittaanmäki /kesk), joka on lähetetty valiokuntaan 4 päivänä helmikuuta 2005.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- peruspalveluministeri Liisa Hyssälä, lakimies Lotta Silvennoinen, hallitusneuvos Riitta Kuusisto ja ylitarkastaja Pirjo Sarvimäki, sosiaali- ja terveysministeriö
- opetusneuvos Terttu Jääskeläinen, opetusministeriö
- koulutuksen työalasihteeri Marja Pesonen, Kirkkohallitus
- kehityspäällikkö Sirkka-Liisa Karhunen, Suomen Kuntaliitto
- neuvottelupäällikkö Ulla-Riitta Parikka, Kunnallinen työmarkkinalaitos
- työmarkkinalakimies Keijo Tarnanen, Julkisen ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty

- osastopäällikkö Taina Tuomi, Kunta-alan ammattiliitto KTV
- puheenjohtaja Soile Oleander, Lastentarhanopettajaliitto LTOL ry
- erityisasiantuntija Seija Mutikainen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
- kehittämisspäälikkö Tero Ristimäki, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry
- suunnittelija Soili Nevala, Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer
- professori Anneli Pohjola, Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto
- puheenjohtaja Tuula Rouhiainen-Valo ja varapuheenjohtaja Arto Rautajoki, Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen verkosto
- yliopettaja Minna Kivipelto, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
- koulutuspoliittinen sihteeri Pirve Lapiolahti, Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijajhdistysten Liitto SAMOK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- professori Anna-Maija Puroila, Oulun yliopisto
- Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto ARENE ry
- Suomen Opettajiksi Opiskelevien Liitto SOOL ry
- Talentian Sosiaalialan Opiskelijat TaSO ry
- koulutusohjelmapäällikkö Aila Vallejo Medina.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. Laki korvaisi voimassa olevan asetuksen sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista.

Ehdotettu laki on tarkoitettu yleislakina sovellettavaksi kunnan ja kuntayhtymän sosiaalihuollon ammatilliselta henkilöstöltä vaadittaviin kelpoisuuksiin riippumatta siitä, minkä hallintokunnan alaisuudessa heidän toimintansa on järjestetty. Lakia sovellettaisiin myös valtion sekä yksityisen järjestämään sosiaalihuoltoon.

Lailla täsmennettäisiin sosiaalihuollon tehtävissä vaadittavia kelpoisuuksia ja saatettaisiin ne vastaamaan uudistuneita koulutusrakenteita. Lakiehdotuksessa määritellään kelpoisuusvaatimukset keskeisiin sosiaalihuollon ammatteihin. Myös sosiaaliasiamiehen kelpoisuusvaatimukset määriteltäisiin laissa.

Laissa ei säädettäisi ammattinimikekohtaisia kelpoisuusvaatimuksia kaikkiin tehtäviin, jotka kuuluisivat lain soveltamisalan piiriin. Osaan tehtävistä kelpoisuusvaatimuksena olisi tehtävään soveltuva koulutus. Siirtymäsäännöksillä varmistettaisiin, että myös aikaisempien tutkintojen suorittaneilla säilyy kelpoisuus vastaaviin tehtäviin.

Lakiehdotukseen sisältyisi mahdollisuus poiketa kelpoisuusvaatimuksista tilapäisesti.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivästä elokuuta 2005.

Toimenpidealoite

Toimenpidealoitteessa TPA 113/2004 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin päiväkodin johtajien kelpoisuusehtojen muuttamiseksi kasvatustieteiden maisterin tutkinnoksi sekä kasvatustieteiden tutkintojen mainitsemiseksi varhaiskasvatuksen hallinnossa toimivien kelpoisuussäännöksessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa säädetään asiakkaan oikeudesta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon. Laadukkaiden palveluiden perusedellytys on, että niistä vastaa ammattitaitoinen henkilöstö ja että toimintaa johdetaan ammattitaitoisesti. Valtioneuvoston periaatepäätös sosiaalialan tulevaisuuden turvaamiseksi sisältää hankekokonaisuuden, joka koskee henkilöstön saannin, osaamisen ja työolojen kehittämistä. Käsiteltävänä oleva lakiehdotus on osa tämän hankekokonaisuuden toteuttamista. Yhtenä osana hanketta on jo toteutettu sosiaalihuollon henkilöstön täydennyskoulutuksen lakisääteistäminen. Lisäksi hankekokonaisuuteen kuuluu muun muassa sosiaalialan johdon koulutuksen kehittäminen sekä

suositusten antaminen sosiaalialan eri henkilöstöryhmien työnjaon täsmentämiseksi ja tehtävärakenteen muuttamiseksi.

Valiokunta pitää sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuussäädösten uudistamista erittäin tärkeänä. Uudistuksella pyritään vastamaan työelämän muuttuneisiin tarpeisiin. Voimassa oleva asetus henkilöstön kelpoisuuksista on monilta osin vanhentunut, mikä käytännössä vaikeuttaa kuntien sosiaalihuollon henkilöstön rekrytointia. Vanhentunut lainsäädäntö on osaltaan lisännyt määräaikaisten työsuhteiden määrää, kun uuden koulutusjärjestelmän mukaisen tutkinnon suorittaneita ei ole voitu palkata pysyviin virka- tai työsuhteisiin. Näin uusien tutkintojen tuottama osaaminen on jäänyt osin käyttämättä.

Esityksen tavoitteet ovat kaikilta osin kannatettavia. Tavoitteena on varmistaa riittävä am-

matillisen osaamisen taso sosiaalihuollon eri tehtävissä. Tavoitteena on myös ajanmukaistaa lainsäädäntö vastaamaan uudistuneita koulutusrakenteita. Uudistus on omiaan selkeyttämään erityisesti ammattikorkeakoulusta valmistuvien sijoittumista työelämään. Valiokunta pitää erityisen tärkeänä, että henkilöstön kelpoisuusvaatimusten selkeyttäminen osaltaan ohjaisi sosiaalialan koulutuksen sisällön kehittämistä ja uudistus edesauttaisi koulutuksen muotoutumista entistä paremmin käytännön työelämän tarpeita vastaavaksi.

Eriytyisen merkittävää uudistuksessa on säädösten ulottaminen laajasti kunnalliseen, valtiolliseen ja yksityiseen sosiaalihuoltoon hallintokunnasta riippumatta. Valiokunta pitää ehdotuksessa myönteisenä myös sitä, että sosiaaliamiehen tehtävään tulee nyt säädetyksi vähimmäisvaatimukset. Selvitysten mukaan kelpoisuusvaatimusten puuttuminen on johtanut käytännössä siihen, että sosiaaliamiehen tehtävissä on paljon henkilöitä, joilla ei ole riittävää koulutusta tai osaamista tehtävään. Asiakkaan oikeusturvan toteutumisen kannalta sosiaaliamiehen ammattitaidolla on oleellinen merkitys.

Lakiehdotuksen puutteena voidaan pitää sitä, että lain ulkopuolelle jää oppilashuolto samoin kuin perhehoito, kuten perhekotien hoito- ja kasvatus tehtävät. Oppilashuoltoon liittyvän lainsäädännön uudistaminen on juuri käynnistynyt. Sen yhteydessä on muun muassa tarkoitus arvioida koulukuraattoreilta edellytettävä kelpoisuus. Myös perhehoidon osalta on tarkoitus erikseen selvittää sääntelyn kehittämistarpeet mukaan lukien henkilöstön kelpoisuusvaatimukset. Valiokunta pitää tarpeellisena mainittujen selvitysten tekemistä pikaisesti.

Ammattinimikkeet

Lakiehdotus sisältää koulutustasojen ja -alojen mukaan määritellyt yleiset kelpoisuusvaatimukset keskeisimpiin sosiaalihuollon ammatteihin. Esitys perustuu näkemykseen sosiaalialalla tarvittavasta eri ammattiryhmien asiantuntemuksesta. Hallituksen esityksessä valittu lähtökohta on valiokunnan näkemyksen mukaan oikea. Kelpoisuuslailla ei pyritä ratkaisemaan sosiaalialan

tehtävärakennetta eikä työnjakoa. Sosiaalialan tulevaisuuden turvaamista koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan sosiaalialan eri henkilöryhmien työnjakoa on tarkoitus tämentää antamalla suositukset kunnan sosiaalihuollon tehtävärakenteen muuttamiseksi asiakkaiden tarpeita ja henkilöstön osaamista vastaavaksi. Nyt ehdotettu laki yhtenäistää ammattinimikkeistöä ja selkeyttää eri koulutusalojen tuottamia kelpoisuuksia. Siten uudet säännökset luovat pohjaa työnjakoa koskeville suosituksille sekä tehtävärakenteiden uudistamiselle.

Kelpoisuusvaatimusten säätäminen vain keskeisimpiin sosiaalihuollon ammatteihin antaa tarvittavaa joustavuutta käytännön työelämän tarpeista lähtevälle ammattinimikkeiden käytölle. Sääntelyn kohdistuessa vain keskeisimpiin ammattinimikkeisiin, tulee jatkossa olemaan entistä enemmän tehtäviä, joihin työnantaja voi määritellä niihin soveltuvan koulutusvaatimuksen. Eri sektoreilla ja eri työyhteisöissä tehtäväkokonaisuudet voivat vaihdella merkittävästi. Tehtävänimikettä voidaan tarvittaessa myös muuttaa tehtävissä ja niiden vaativuudessa tapahtuvia muutoksia vastaavasti.

Sosiaaliohjaaja

Suurin osa ehdotetuista ammattinimikkeistä on vakiintunut jo käyttöön pitkän ajan kuluessa. Yleisimmät sosiaalialan tehtävissä käytetyt ammattinimikkeet ovat ohjaaja sekä erilaiset ohjaaja-loppuiset nimikkeet. Näistä sosiaaliohjaaja on viime vuosina otettu usealla paikkakunnalla käyttöön nimenomaan tehtävissä, joissa on edellytetty sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen tuottamaa osaamista. Valiokuntakäsittelyssä on esitetty arvostelua sosiaaliohjaaja-nimikkeen ottamisesta lakiin ja esitetty vaihtoehdoksi lähinnä sosionimi-nimikkeen käyttöönottoa, koska sosionimi on ammattikorkeakoulusta valmistuvien tutkintonimike ja siten kuvaa paremmin koulutustasoa. Valiokunta katsoo, että sosiaaliohjaaja-nimikkeen käyttö yleisammattinimikkeenä on perusteltua johtuen alan monipuolisista tehtävistä ja tehtäviin kelpoisuuden antavista useista tutkinnoista. Toisaalta sosiaali- ja terveysalan koulutusrakenteessa tapahtuneet muu-

tokset puoltavat myös uusien, työtehtävää paremmin kuvaavien nimikkeiden käyttämistä. Muun muassa sosiaalihuollon asiakastyön eri tehtäviin, vammaistytöihin, päihdetyöhön ja vanhustyöhön koulutetaan osaajia, jotka eivät vain ohjaa, vaan joilla on valmiudet myös työn suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin, kehittämiseen sekä alan asiantuntijatehtäviin. Kuten hallituksen esityksen perusteluissakin on tuotu esiin, työnantaja voi tarkoituksenmukaisella tavalla käyttää sosiaaliohjaaja-nimikkeen sijasta myös alan tutkintonimikkeitä, kuten esimerkiksi sosionomi, geronomi ja kuntoutuksen ohjaaja.

Lastentarhanopettaja

Lakiehdotus ajanmukaistaa lainsäädännön lastentarhanopettajan tehtäviin vaadittavien kelpoisehtojen osalta. Ehdotus ei sisällä juurikaan muutoksia nykytilaan. Yliopistojen tutkinnoista annettun asetuksen mukaan lastentarhanopettajien koulutukseen kuuluu vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetukseen ammatillisia valmiuksia antavat opinnot. Lakiehdotuksen 7 §:n mukaan lastentarhanopettajan kelpoisuusvaatimuksena on vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus, taikka varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot sisältävä sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto. Esityksen perustelujen mukaan myös ammattikorkeakoulututkinnoissa edellytetään varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintoja 60 opintopisteen laajuisina.

Valiokunta pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksen tehtävissä toimivat henkilöt omaavat tehtävien edellyttämän koulutuksen ja osaamisen. Näitä tehtäviä hoitavilla on keskeinen vastuu pienten lasten hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. Korkeasti koulutettu henkilöstö on varhaiskasvatuspalvelujen keskeisin laatutekijä. Varhaiskasvatuksen kasvaviin vaatimuksiin on vastattava korkeatasoisella koulutuksella ja lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvän asiantuntijuuden vahvistamisella. Valiokunta pitääkin tarpeellisenä, että esityksen perusteluissa mainittu vaatimus varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedago-

giikan opintojen laajuudesta säädetään asetuksessa, ja ehdottaa tästä syystä pykälää täydennettäväksi.

Lähihoitaja

Ehdotetun lain 8 §:n mukaan kelpoisuusvaatimuksena lähihoitajan tehtäviin sosiaalihuollon tehtävissä olisi tehtävään soveltuva sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto, jonka tutkintonimike on lähihoitaja, tai muu vastaava tutkinto. Valiokuntakäsittelyssä on esitetty arvostelua lähihoitaja-tutkintonimikkeen käytöstä ammattinimikkeenä lähinnä sen johdosta, että lähihoitajan ammattinimike on nimikesuojattu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukaisesti. Kyseisen lain mukaan oikeus käyttää lähihoitajan ammattinimikettä terveydenhuollon tehtävissä on henkilöllä, joka on suorittanut lähihoitajan ammattiin johtavan tai sitä vastaavan koulutuksen.

Valiokunta toteaa, että lähihoitaja-nimikkeen käyttö ammattinimikkeenä on jatkuvasti lisääntynyt sosiaalihuollon tehtävissä. Päivähoidossa edelleen yleinen tehtävänimike on entinen tutkintonimike lastenhoitaja samoin kuin kotipalveluissa kodinhoitaja. Pykälässä tarkoitettu muu vastaava tutkinto, lähinnä lastensuojelun ja lasten päivähoidon tehtävissä, olisi lapsi- ja perhetöiden perustutkinto. Valiokunta toteaa, että näissä tehtävissä olisi suositeltavaa käyttää ammattinimikettä, joka ehkä lähihoitaja-nimikettä selkeämmin kuvaisi tehtävän sisältöä.

Erityistyöntekijä

Lakiehdotuksen 9 §:n mukaan sosiaalihuollon erityistyöntekijältä vaaditaan tehtävän edellyttämä peruskoulutus sekä soveltuva erikoistumiskoulutus tai jatkotutkinto. Vaatimukset kiristyvät nykyisestä, kun peruskoulutuksen lisäksi erikoistumiskoulutusta ja jatkotutkintoa edellytetäisiin aina.

Erityislastentarhanopettajien tehtäviin on käytännössä edellytetty vähintään 35 opintoviikon laajuisia erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavia opintoja, jotka on voitu joko sisällyttää varhaiserityisopettajan masterin tutkintoon tai ne on voitu suorittaa erillis-

nä opintoina. Elokuun alussa 2005 voimaan tulevan, yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 19 §:n mukaan erityislastentarhanopettajan erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot ovat vähintään 60 opintopisteen laajuisia. Opinnot voidaan sisällyttää kasvatustieteen kandidaatin ja maisterin tutkintojen lisäksi muuhun soveltuvaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon ja opinnot voidaan suorittaa myös erillisinä tutkinnon suorittamisen jälkeen. Valiokunta pitää tarpeellisenä, että esityksen perusteluissa kuvattut erityislastentarhanopettajalta edellytetyt koulutusvaatimukset säädetään asetuksella ja ehdottaa 9 §:ään asetuksenantovaltuutta. Asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä vaadittavasta erikoistumiskoulutuksesta tai jatkotutkinnoista myös muiden sosiaalihuollon erityistyöntekijöiden osalta.

Yksityiskohtaiset perustelut

3 §. *Sosiaalityöntekijä.* Pykälässä säädetään, että sosiaalityöntekijän tehtäviin edellytetään sellaista ylempää korkeakoulututkintoa, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu pääaineopinnot tai pääainetta vastaavat opinnot sosiaalityössä. Sosiaalityön pääaineopinnot voi suorittaa sosiaalityön koulutusta koskevien säännösten mukaan kuudessa yliopistossa. Pääaineopinnot voi pykälän mukaan suorittaa joko tutkintoon kuuluvana tai erillisinä tutkintoon kuuluvan muun pääaineen lisäksi. Pääainetta vastaavilla opinnoilla tarkoitetaan samoja mainittujen yliopistojen sosiaalityön pääaineopintoja, jotka voi suorittaa esimerkiksi niin sanottuna pitkänä sivuaineena tai vaikka tutkinnon suorittamisen jälkeen. Tulkinnallisten epäselvyyksien välttämiseksi valiokunta ehdottaa pykälään liittäväksi sanan yliopistolliset, jolla täsmennetään termiä vastaavat pääaineopinnot.

7 §. *Lastentarhanopettaja.* Pykälän mukaan lastentarhanopettajan tehtäviin antaa pätevyyden myös sellainen sosiaali- ja terveysalan am-

mattikorkeakoulututkinto, johon sisältyy varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että näiden opintojen laajuuden tulee vastata 60 opintopisteen laajuisia opintoja. Valiokunta ehdottaa, että perusteluissa mainittu vaatimus opintojen laajuudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

9 §. *Sosiaalihuollon erityistyöntekijä.* Pykälän mukaan erityistyöntekijältä edellytetään soveltuvaa erikoistumiskoulutusta. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan erityislastentarhanopettajan kelpoisuuden voi saada joko suorittamalla 1.8.2005 kumoutuvan kasvatustieteellisen alan tutkinnoista ja opettajankoulutuksesta annetun asetuksen mukaiset 35 opintoviikon opinnot tai samasta ajankohdasta voimaan tulevan yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen mukaiset 60 opintopisteen laajuiset opinnot. Valiokunta ehdottaa, että valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää sekä perusteluissa mainitusta että mahdollisesti myös muiden erityistyöntekijän tehtävien edellyttämästä erikoistumiskoulutuksesta.

Aloite

Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä toimenpidealoitteessa tarkoitetuilta osin hallituksen esityksen mukaisena. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että toimenpidealoite hylätään.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 3, 7 ja 9 § muutettuina seuraavasti (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että toimenpidealoite TPA 113/2004 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotukset

3 §

Sosiaalityöntekijä

Kelpoisuusvaatimuksena sosiaalityöntekijän tehtäviin on ylempi korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu pääaineopinnot tai pääainetta vastaavat yliopistolliset opinnot sosiaalityössä.

7 §

Lastentarhanopettaja

Kelpoisuusvaatimuksena lastentarhanopettajan tehtäviin on vähintään kasvatustieteen kandi-

daatin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus, taikka *sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät* varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot *sen laajuisina kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.*

9 §

Sosiaalihuollon erityistyöntekijä

(1 mom. kuten HE)

Tarkempia säännöksiä erityistyöntekijän tehtävän edellyttämästä erikoistumiskoulutuksesta tai jatkotutkinnosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. (Uusi)

Helsingissä 15 päivänä maaliskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Valto Koski /sd
vpj. Eero Akaan-Penttilä /kok
jäs. Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löfv /r
Aila Paloniemi /kesk
Leena Rauhala /kd
Juha Rehula /kesk
Paula Risikko /kok

Arto Seppälä /sd
Osmo Soininvaara /vihr
Tapani Tölli /kesk
Raija Vahasalo /kok
Tuula Väättäinen /sd
vjäs. Terhi Peltokorpi /kesk
Maija Perho /kok
Jaana Ylä-Mononen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE 1

*Perustelut**Sosiaaliohjaaja*

Sosiaaliohjaajan tehtäviin antavat kelpoisuuden useat alan tutkinnot. Sosiaali- ja terveysalan koulutusrakenteessa tapahtuneet muutokset edellyttävät myös uusien, työtehtävää paremmin kuvaavien nimikkeiden käyttämisen tehtävään nimittämisen yhteydessä. Mm. sosiaalihuollon asiakastyön eri tehtäviin, vammaistytöhön, päihdetyöhön ja vanhustyöhön koulutetaan tänä päivänä erityisosaajia, jotka eivät vain "ohjaa", vaan joilla on valmiudet myös työn suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin, kehittämiseen sekä siihen liittyviin asiantuntijatehtäviin. Työnantajan tulisi voida tarkoituksenmukaisella tavalla käyttää sosiaaliohjaaja-nimikkeen sijasta myös alan tutkintonimikkeitä, kuten esimerkiksi sosionomi, geronomi ja kuntoutuksen ohjaaja. Selkeyden sekä tutkintonimikkeiden ja ammattinimikkeen tasavertaisuuden vuoksi tämän käytännön mahdollistaminen tulee kirjata lakipykälään.

Lastentarhanopettaja

Valtakunnallisten linjausten mukaan alle kouluikäisten lasten päivähoidon kasvatusta rakentuu opetuksen, kasvatuksen ja hoidon kokonaisuuteen. Toiminnan laadun keskeisin perusta on henkilöstön osaaminen. Lastentarhanopettajanopettajat, varhaiskasvatuksen kandidaatit ja maisterit ovat pienten lasten kasvattamisen, opettamisen ja pedagogiikan osaajia. Tämän päivän monimuotoisessa, perheiltä paljon vaativassa maailmassa alle kouluikäisille lapsille suunnattujen palvelujen laadulla on suuri merkitys.

Lastentarhanopettajien koulutus on vuodesta 1995 ollut yliopistotasoisesta koulutusta. Koulutus tuottaa kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon (180 opintopistettä), jonka pääaine on kasvatustiede, erityisesti varhaiskasvatus. Suuri osa valmistuvista suorittaa kuitenkin jo nyt maiste-

rin tutkinnon. Valiokunnan mietinnön mukaisesti esityksessä laiksi sosiaalihuollon henkilöstön, siis myös varhaiskasvatuksen henkilöstön, kelpoisuuksista maisterit sivuutetaan kuitenkin täydellisesti. Tästä on seurauksena mitä todennäköisimmin se, että kasvatustieteen maisterit, joiden tutkintoon sisältyy lastentarhanopettajakoulutus, eivät ohjaudu tai hakeudu varhaiskasvatuksen tehtäviin. Useat heistä jatkavat opintojaan esim. luokanopettajiksi.

Tulevaisuudessa lastentarhanopettajakoulutuksen kautta tuleva varhaiskasvatuksen pedagoginen osaaminen tulee puuttumaan alle kouluikäisten kasvatuksesta, jos alalle ei saada uusia lastentarhanopettajia. Nykyisin työssä olevien lastentarhanopettajien suuret eläkkeelle siirtymiset alkavat vuoden 2010 jälkeen.

Kelpoisuusvaatimukset ovat kasvatusta ja koulutuspoliittinen kannanotto. Nyt esitetyt päivähoidon henkilöstön kelpoisuusvaatimukset eivät ole samalla tasolla kuin yliopistojen tuottamat tutkinnot.

Sosiaalihuollon johtotehtävät

Päiväkodin johtajan tehtävä on vaativa, laaja-alaista kasvatusorganisaation johtamisen asiantuntijuutta edellyttävä esimiestehtävä. Päiväkodin johtaja vastaa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen johtamisesta, palveluorganisaation johtamisesta, työorganisaation johtamisesta ja osaamisen johtamisesta sekä toimii johtamaansa yksikköä laajemmin varhaiskasvatuksen ja päivähoidon asiantuntijana.

Päivähoidon johtotehtäviin vaadittavista kelpoisuuksista tulee säätää lailla ja kelpoisuusvaatimuksissa tulee näihin tehtäviin edellyttää varhaiskasvatukseen suuntautunutta kasvatustieteen maisterin tutkintoa.

Lähihoitaja

Lakiehdotuksen 8 §:ssä säädettävissä kelpoisuusvaatimuksissa lähihoitajan tehtäviin esityk-

sen yleisperustelut viittaavat siihen, että tämän olisi tarkoitus vastata voimassa olevan sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen 5 §:n tarkoittamia hoito-, huolenpito-, kasvatus- ja kuntoutustehtäviä. Missään ei kuitenkaan säädetä tästä asiasta. Niinpä valiokunnan mietinnön mukainen esitys jättää avoimeksi sen, mitä esimerkiksi lähihoitajan tehtävät ovat. Näin ollen on tarjolla vaara, että lähihoitajan tehtäviin ryhdytään nimittämään henkilöitä, joilla ei ole hoito-, huolenpito-, kasvatus- tai kuntoutustehtäviin tosiasiassa soveltuvaa koulutusta. Tällä tavoin po. henkilöstön kelpoisuustaso laskisi, mikä ei kuitenkaan ole esitettyjen säännösten tarkoitus.

Jotta vaadittua koulutustasoa ei voitaisi käytännössä jättää noudattamatta, tulisi asia selkeyttää nimeämällä ko. lakipykälä tehtävänimikkeeseen sijaan tehtävänkuvauksen mukaisesti.

Lähihoitajan ammattinimike on nimikesuojattu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukaan, ja oikeus käyttää ammattinimikettä on vain asianomaisen tutkinnon suorittaneella. Samojen periaatteiden tulisi toteutua myös sosiaalihuollossa, sillä yhä enenevässä määrin kuntien virat ja toimet ovat yhteisiä sosiaali- ja terveystalalla. Valiokunnan mietinnön mukainen esitys lähihoitajan nimikkeestä yleisammattinimikkeenä johtaa sekaannukseen ja asiakkaiden oikeuksien heikentymiseen.

Ehdotettu muutos edellyttää myös 16 §:n otsikon muuttamista.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotus

Laki

sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleiset säännökset

1 ja 2 §
(Kuten StVM)

Kelpoisuusvaatimukset

3—5 §
(Kuten StVM)

6 §

Sosiaaliohjaaja

Kelpoisuusvaatimuksena sosiaaliohjaajan tehtäviin on tehtävään soveltuva sosiaalialalle suuntaava sosiaali- ja terveystalalan ammattikorkeakoulututkinto. *Työnantajan on mahdollista käyttää ammattinimikkeenä myös alan tutkintotutkintoja.*

7 §

Lastentarhanopettaja

Kelpoisuusvaatimuksena lastentarhanopettajan tehtäviin on *(poist.)* kasvatustieteen *maisterin tai* kandidaatin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus, taikka sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot sen laajuksena, kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

8 §

Sosiaalialan hoito-, huolenpito-, kasvatus- ja kuntoutustehtävät

Kelpoisuusvaatimuksena *sosiaalialan hoito-, huolenpito-, kasvatus- ja kuntoutustehtäviin* on *(poist.)* sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, *lähihoitaja* tai muu *alan* vastaava tutkinto.

9 §

(Kuten StVM)

10 §

Sosiaalihuollon johtotehtävät

(1 ja 2 mom. kuten StVM)

Kelpoisuusvaatimuksena lasten päivähoidon ammatillisiin johtotehtäviin on *kasvatustieteen maisterin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus sekä riittävä työkokemus varhaiskasvatuksen asiakastehtävistä sekä riittävä johtamistaito.*

(4 mom. kuten StVM)

11 §

(Kuten StVM)

Erityiset säännökset

12 §

(Kuten StVM)

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

13—15 §

(Kuten StVM)

16 §

Sosiaalialan hoito-, huolenpito-, kasvatus- ja kuntoutustehtävät

(Kuten StVM)

17—18 §

(Kuten StVM)

Helsingissä 15 päivänä maaliskuuta 2005

Paula Risikko /kok
Eero Akaan-Penttilä /kok

Maija Perho /kok
Raija Vahasalo /kok

VASTALAUSE 2

Perustelut

Hallituksen esityksen lähtökohtana on yksityiskohtaisten kelpoisuusvaatimusten säätäminen sosiaalihuollon ammatteihin. Lainsäädäntöuudistuksen tulee tukea uudistunutta koulutusrakennetta ja sosiaalialan ammatillisten tutkintojen kehittymistä huomioiden työelämän muuttuminen. Nyt esityksessä ei riittävästi huomioida sosiaalihuollon ja muiden toimialojen rajapinnoilla olevia uusia ammatteja ja ammattirakenteita. Yhä enemmän sosiaalihuollon palveluja tänä päivänä tarjoavat eri toimijatahot. Kelpoisuuslain tulee ohjata tuottajien palvelujen laadun tasoa ja palvelujen kehittämistä. Erityisen ongelmallisena voidaan nähdä lain joustavuus ja kelpoisuuksien kattavuus, jota tulisikin jatkossa seurata ja arvioida.

Lain ulkopuolelle on jäämässä esimerkiksi humanistisen alan ammattikorkeakoulututkintoon (yhteisöpedagogi AMK) valmistavat koulutusohjelmat, jotka on suunniteltu moniammatillista osaamista tuottaviksi. Edellä mainitun koulutuksen tuottama osaaminen on rinnastettavissa sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon (sosionomi AMK) tuottaman osaamisen kanssa. Molempien tutkintonimikkeiden tuottama osaaminen tähtää sekä yksilön että yhteisön sosiaaliseen vahvistamiseen, toimintakyvyn tukemiseen, sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisyyn ja korjaavaan toimintaan. Sosionomi AMK -tutkintonimikkeen tuottama osaaminen on opiskelijan valitseman suuntautumisvaihtoehtoon mukaan hyvin monimuotoisesti painottunutta. Tutkintonimikkeiden sosionomi AMK ja yhteisöpedagogi AMK tuottama osaaminen on rinnasteista, jos esimerkiksi opiskelija on valinnut kasvatustyöhön suuntaavia opintoja.

Lakiehdotuksen 8 §:ään liittyen valiokunta toteaa mietinnössään hyvin, että pykälässä tarkoitettu muu vastaava tutkinto, lähinnä lastensuojelun ja lasten päivähoidon tehtävissä, olisi lapsi- ja perhetyön perustutkinto. Näissä tehtävissä olisi suositeltavaa käyttää ammattinimikettä, joka

lähihoitaja-nimikettä selkeämmin kuvaisi tehtävän sisältöä. Ongelmana on lähihoitajan ottaminen pykälän otsakkeeksi, koska se rajaisi ulkopuolelle mm. lapsi- ja perhetyön perustutkinnon suorittaneet. Lähihoitajan ammattinimike on nimikesuojattu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukaan, ja oikeus käyttää ammattinimikettä on vain asianomaisen tutkinnon suorittaneella. Näin ollen samojen periaatteiden tulisi toteutua sosiaalihuollossa. Otsakkeella olisi hallituksen esittämässä muodossa merkittävä vaikutus eri koulutusten asemaan kelpoisuuden määrittelyn näkökulmasta.

Siksi esitän 8 §:n otsikon muuttamista ja pykälään mainintaa, että kelpoisuusvaatimuksena "sosiaalialan hoito-, huolenpito-, kasvatus- ja kuntoutustehtäviin on sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja". Kuitenkin olen hallituksen esityksen kannalla virkkeen lopun osalta "tai muu vastaava tutkinto".

Yhdyn vastalauseeseen 1 pykälien 6, 7, 10 ja 16 osalta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena pait-si 6, 7, 10 ja 16 § muutettuina vastalauseeseen 1 mukaisesti sekä lisäksi 8 § muutettuna seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotus

8 §

Sosiaalialan hoito-, huolenpito-, kasvatus- ja kuntoutustehtävät

Kelpoisuusvaatimuksena sosiaalialan hoito-, huolenpito-, kasvatus- ja kuntoutustehtäviin on

(*poist.*) sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, *lä-*
hihoitaja tai muu vastaava tutkinto.

Helsingissä 15 päivänä maaliskuuta 2005

Leena Rauhala /kd